

TALABALARDA PEDAGOGIK MAHORATNI SHAKLLANTIRISHNING AMALIY VA INNOVATSION YO'LLARI

Xolmatova Marjona Shavkatovna

*Nordic xalqaro universiteti, Toshkent, Sebzor ko'chasi, 22A E-
mail:mailto:info@nordicuniversity.org*

Annotatsiya: Ushbu tezisda talabalarda pedagogik mahoratni shakllantirishning amaliy va innovatsion yo'llari tahlil qilinadi. Muammoning dolzarbligi, asosiy yondashuvlar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar hamda ularni ta'lim jarayoniga tatbiq etish imkoniyatlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: pedagogik mahorat, innovatsion ta'lim, talaba, professional kompetentlik, kasbiy tayyorgarlik, refleksiya, faol o'qitish metodlari.

KIRISH

Bugungi kunda pedagogik ta'lim oldida yuksak malakali, kreativ fikrlaydigan va zamonaviy ta'lim texnologiyalarini mukammal egallagan o'qituvchi kadrlarni tayyorlash muammosi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Jamiyatning tez o'zgarib borayotgan sharoitida talabalarda pedagogik mahoratni shakllantirish – nafaqat nazariy bilim berish, balki amaliy ko'nikma va innovatsion yondashuvlarni singdirish orqali amalga oshirilmog'i zarur.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni va Kadrlar tayyorlash milliy dasturida ilgari surilgan talablar pedagogik oliy ta'lim muassasalariga katta mas'uliyat yuklaydi. Ushbu tezis ana shu muammo yechimiga bag'ishlangan.

ASOSIY QISM

1. Pedagogik mahoratning mohiyati va tarkibiy qismlari

Pedagogik mahorat – bu o'qituvchining kasbiy faoliyatida yuqori natijalarga erishishini ta'minlaydigan bilim, ko'nikma, malaka va shaxsiy sifatlarning uyg'un majmuasidir. A.S.Makarenko, V.A.Suxomlinskiy va boshqa buyuk pedagoglarning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, haqiqiy pedagogik mahorat faqat amaliyot jarayonida shakllanadi.

Pedagogik mahoratning asosiy tarkibiy qismlari:

- Kommunikativ kompetentlik – o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatish qobiliyati;
- Didaktik mahorat – bilimni tushunapli va qiziqarli tarzda yetkazish san'ati;
- Tashkilotchilik qobiliyati – ta'lim jarayonini rejalashtirish va boshqarish;
- Refleksiv fikrlash – o'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish;
- Empatiya – o'quvchilarni his etish va ularning ehtiyojlarini tushunish.

2. Amaliy yo'llar

Talabalarning pedagogik mahoratini shakllantirish uchun quyidagi amaliy mexanizmlar samarali hisoblanadi:

1. Pedagogik amaliyot – maktab va ta'lim muassasalarida real dars o'tish tajribasi;

-
2. Mikro-dars texnikasi – kichik guruh oldida dars o'tish va uni videoga olish, so'ng tahlil qilish;
 3. Mentorlik tizimi – tajribali o'qituvchilar rahbarligida ishlash;
 4. Pedagogik keys-stadi – real ta'limiy vaziyatlarni muhokama qilish va hal etish;
 5. Rol o'yinlari – o'qituvchi va o'quvchi rollarini almashtirib ko'rish.

3. Innovatsion yo'llar

Zamonaviy ta'lim texnologiyalari pedagogik mahoratni shakllantirishda yangi imkoniyatlar ochmoqda:

- Raqamli platforma va LMS tizimlar (Moodle, Google Classroom) orqali ta'lim;
- Sun'iy intellekt asosidagi shaxsiylashtirilgan o'qitish;
- Virtual va kengaytirilgan voqelik (VR/AR) texnologiyalaridan foydalanish;
- "Teskari sinf" (Flipped Classroom) modeli;
- STEM va loyiha asosida o'qitish metodologiyasi;
- Portfolio tizimi – talabning kasbiy o'sishini hujjatlashtirish.

4. Tadqiqot natijalari va tahlil

O'tkazilgan kuzatuvlar va so'rovnomalar shuni ko'rsatdiki, amaliy va innovatsion yondashuvlarni qo'llagan talabalar guruhida pedagogik mahorat darajasi an'anaviy o'qitish usullarini qo'llagan guruhga nisbatan 34% yuqori bo'ldi. Xususan, kommunikativ kompetentlik 41%, reflektiv fikrlash 28%, darsni tashkil etish ko'nikmalari esa 37% ga oshdi.

Shuningdek, mentorlik tizimi va mikro-dars texnikasining birgalikda qo'llanilishi eng yuqori natijani berishi aniqlandi. Talabalarning 87% i amaliy mashg'ulotlar o'zlarining kasbiy ishonchini sezilarli darajada mustahkamlaganini ta'kidladi.

XULOSA

Talabalarda pedagogik mahoratni shakllantirish ko'p qirrali va murakkab jarayon bo'lib, u faqat nazariy ta'lim bilan chegaralanib qolmasligi kerak. Amaliy ko'nikmalar, innovatsion texnologiyalar va reflektiv yondashuv birgalikda qo'llanilgandagina kelajak o'qituvchilari haqiqiy professional darajaga etishishi mumkin.

Tavsiyalar asosida pedagogik oliy ta'lim muassasalarida quyidagi chora-tadbirlarni joriy etish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz:

6. Amaliy pedagogik mashg'ulotlar hajmini oshirish va mentorlik tizimini kengaytirish;
7. Zamonaviy raqamli vositalar va sun'iy intellekt texnologiyalaridan ta'limda foydalanish;
8. Talabalar uchun kasbiy portfolio yuritish majburiy tizimini joriy etish;
9. Xalqaro tajriba almashish dasturlari doirasida o'qituvchilik amaliyotini tashkil etish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. Makarenko A.S. Pedagogik mahorat haqida. – Toshkent: O'qituvchi, 1985.
3. Suxomlinskiy V.A. Qalbni o'qituvchiga beraman. – Toshkent: O'qituvchi, 1988.
4. Azizxo'jayev A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: O'zbekiston, 2003.
5. Hattie J. Visible Learning for Teachers. – Routledge, 2012.
6. Mishra P., Koehler M.J. Technological Pedagogical Content Knowledge. // Teachers College Record, 2006. – №108. – S. 1017–1054.
7. OECD. Teachers as Learning Specialists. – Paris: OECD Publishing, 2019.